

RAPPORT 721

Nota

Lommel, Vaartstraat Ontwikkeling van een verkaveling

Deel 2: Programma van Maatregelen

Hanne De Langhe & Petra Driesen
Maart 2019

DEEL 2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1. Gemotiveerd advies

1.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Initieel werd door *Aron bvba* een archeologienota (ID 9040)¹⁸ opgesteld bestaande uit een bureauonderzoek. Op basis van het bureauonderzoek was het niet mogelijk om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed, de waarde daarvan (kennispotentieel) en de omgang hiermee. Daarom was bijkomend vooronderzoek noodzakelijk.

Dit diende te bestaan uit proefsleuvenonderzoek (2019C129) met aandacht voor prehistorie. Het onderzoek werd uitgevoerd over het volledige terrein (ca. 18 093 m²), kadastraal gekend als Lommel: Afdeling 5, sectie B, percelen 2204A, 2205A en 2206A.

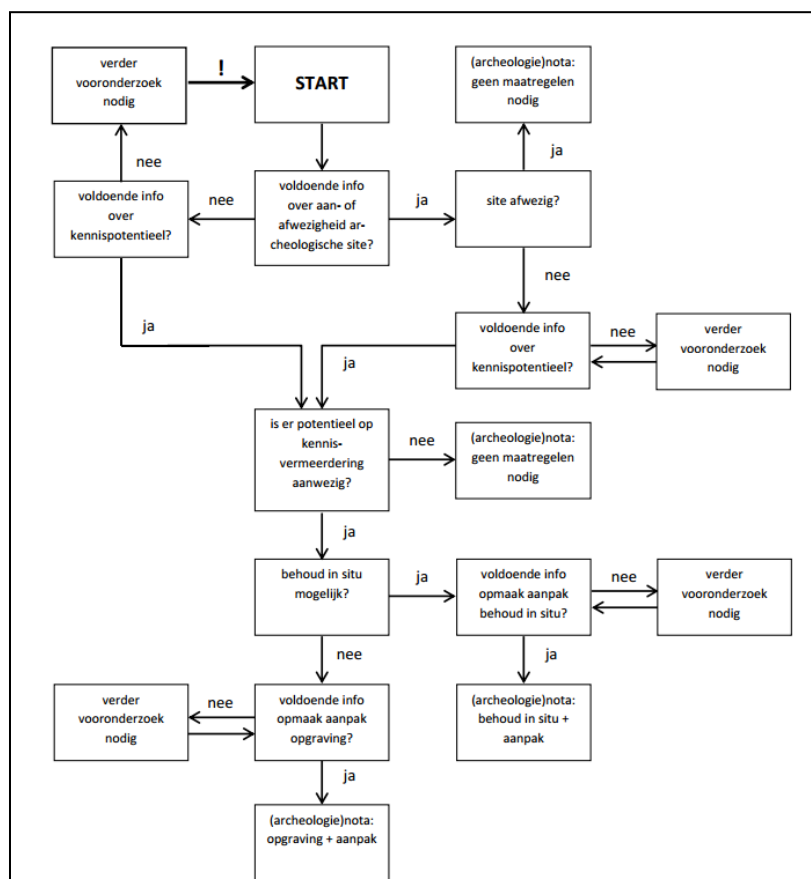
Het vooropgesteld Programma van Maatregelen werd tijdens het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek gevolgd. Het terrein werd onderzocht door middel van vijf OZO-WNW georiënteerde parallelle proefsleuven met een totale oppervlakte van 2106 m². In het westen van sleuf 2 en 4 werden twee kijkvensters aangelegd. Deze kijkvensters

hadden een oppervlakte van respectievelijk 111 m² (KV1) en 124 m² (KV2). Op deze wijze werd in totaal 2341 m² of 12,9 % van de te onderzoeken oppervlakte onderzocht (ca. 18 093 m²).

Er werden tijdens het proefsleuvenonderzoek 3 sporen aangetroffen, hoogstwaarschijnlijk van natuurlijke oorsprong. Vondsten werden niet aangetroffen.

Aangezien er geen (waardevolle) archeologische vindplaatsen zijn aangetroffen in het onderzoeksgebied, heeft de geplande ruimtelijke ontwikkeling geen impact hierop. Een vervolgonderzoek wordt dan ook niet als noodzakelijk geacht.

Afb. 28. Beslissingsboom bij de afweging voor de noodzaak van verder vooronderzoek en/of een opgraving (Bron: OE, CGP 3.0, p. 32).

1.2 Duiding en waardering van de archeologie in het projectgebied

¹⁸ <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/9040>; De Langhe H., Driesen P. & Himpe T. (2018).

Binnen het onderzoeksgebied zelf werd voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek enkel een bureauonderzoek uitgevoerd. In de nabije omgeving (< 250 m) zijn geen CAI-locaties gekend. In de wijde omgeving wijzen verschillende CAI-locaties op menselijke aanwezigheid in het neolithicum en de metaaltijden.

Het bureauonderzoek leverde volgende informatie op:

Hoewel het onderzoeksgebied momenteel op circa 530 m van de Eindergatloop en 660 m ten zuidoosten van de Bijkensdijkloop ligt, buiten de gradiëntzone voor het aantreffen van prehistorische artefactensites, kan opgemerkt worden dat er zich in het verleden dichterbij, op ca. 280 à 300 m ten zuidwesten van het terrein 2 waterplassen bevonden met ten noordoosten hiervan een duinencomplex. Dit duinencomplex moet vanuit topografisch standpunt een grotere aantrekkingskracht hebben uitgeoefend op de prehistorische mens. Het is daarbij echter niet uitgesloten dat er ook (sporadisch) menselijke aanwezigheid was in het huidige onderzoeksgebied, dat maar net buiten de gradiëntzone ligt.

Er zijn geen CAI-locaties in de nabije (< 250 m) of wijde (> 250 m- 1km) die wijzen op menselijke aanwezigheid tijdens de prehistorie.

De bodemkaart geeft een Zcg-bodem weer, meer bepaald een podzolbodem. Indien intact, vergroot dit bodemtype de kans op intact bewaarde prehistorische (artefacten-) sites. De kans dat deze bodem intact bewaard is, is echter relatief klein gezien in het oosten van het terrein grootschalige verstoringen plaatsvonden in het verleden en in het westen een rabattensysteem aanwezig is. Plaatselijk kan de bodemopbouw echter alsnog bewaard zijn.

De kans op het aantreffen van prehistorische sites kan bijgevolg als laag tot matig ingeschat worden, vnl. voor het westelijke terreingedeelte waar de bodemopbouw vermoedelijk het best bewaard is. Ter hoogte van het oostelijke terreingedeelte is de kans op bewaring van prehistorische artefactensites veel kleiner vanwege de grootschalige verstoringen die daar hebben plaatsgevonden.

De kans op het aantreffen van landbouwgemeenschappen uit het neolithicum kan als matig ingeschat worden aangezien in de omgeving van het onderzoeksgebied CAI-locaties die gekenmerkt worden door eenzelfde bodemopbouw, wijzen op menselijke aanwezigheid uit deze periode. Bodemsporen kunnen dieper bewaard zijn waardoor de kans groter is dat ze niet volledig vergraven zijn.

Cartografische bronnen tonen aan dat het onderzoeksgebied steeds onbebouwd is geweest tot de ingebruikname als industriële site op het eind van de jaren '60 van vorige eeuw. Hiervoor lag het terrein in een groter heidelandschap dat vanaf 1939 grotendeels bebost werd. Er zijn geen CAI-locaties in de nabije en wijde omgeving van het onderzoeksgebied gekend die wijzen op menselijke aanwezigheid tijdens de historische periode, met uitzondering van enkele celtic fields en losse vondsten uit de metaaltijden.

De kans op het aantreffen van (proto-) historische sites kan bijgevolg als laag worden ingeschat. De kans op aantreffen van (proto-) historische sites uit de metaaltijden kan als matig worden ingeschat.

Voor geen enkele periode kon de aanwezigheid van een archeologisch bodemarchief op basis van het bureauonderzoek uitgesloten worden.

Gezien de hoogstwaarschijnlijke aan- of afwezigheid van een waardevol archeologisch bodemarchief op basis van het bureauonderzoek niet vastgesteld kon worden, werd aanvullend een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Er werden tijdens het proefsleuvenonderzoek 3 sporen aangetroffen. Vondsten werden niet aangetroffen.

De sporen kwamen in het westen van het terrein voor. Vanwege de sterke bioturbatie, de vage aflijning en de onregelmatige vorm leken twee sporen natuurlijk. Een derde spoor was mogelijk antropogeen, maar vanwege het ontbreken van vondsten en de eveneens vage aflijning, kan ook hier niet uitgesloten worden dat het om een natuurlijk spoor gaat. De sporen waren bewaard onder de Ah-horizont, hetgeen erop wijst dat ze ouder zijn dan deze horizont. Vermoedelijk dateren ze van vóór de bebossing van het terrein, aangezien ze lichtgrijs van kleur, vaag en sterk gebioturbeerd waren door boomwortels van het pas gerooide bos.

Hoewel er twee kijkvensters rond de aangetroffen sporen werden aangelegd, werden verder geen sporen aangetroffen op het terrein. De aard van de sporen (hoogstwaarschijnlijk natuurlijk) en de geïsoleerde ligging maken dat er geen sprake is van een waardevolle archeologische vindplaats.

1.3 Impact van de geplande bodemingrepen

Op basis van de omschrijving van de geplande bodemingrepen in DEEL 1: Verslag van de resultaten, 1. Beschrijvend gedeelte, 1.4 Beschrijving van de geplande bodemingrepen kan de impact van deze bodemingrepen op het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed bepaald worden.

De initiatiefnemer plant op een circa 1,8 ha groot terrein aan de Vaartstraat te Lommel, kadastraal gekend als Lommel, Afdeling 5, sectie B, percelen 2204A, 2205A en 2206A, de ontwikkeling van een verkaveling.

Voorafgaand aan de verkaveling dient de bestaande bebossing gekapt te worden evenals de bestaande bebouwing gesloopt te worden. Hiervoor wordt een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen aangevraagd. Tijdens de kap van de bomen kunnen bodemingrepen het potentieel aanwezige archeologische bodemarchief verstoren indien de boomstronken volledig verwijderd worden. Ook bij de afbraak van bebouwing en constructies is een verstoring niet uitgesloten bij het uitgraven van ondergrondse delen.

Na deze werken wordt een bijkomende vergunning voor het verkavelen van gronden aangevraagd, die een verkaveling voor gesloten-, open- tot halfopen bebouwing omvat, onderverdeeld in vier projectzones die van elkaar gescheiden worden door groenzones. Indien de woningen onderkelderd zullen worden, reiken de diepste bodemingrepen tot op een diepte van 3,5 m onder het bestaand maaiveld. Voor de verhardingen ter hoogte van de project-, groen- en parkzones wordt rekening gehouden met verstoringen tot op een diepte van max. 50 cm. Diepere bodemingrepen zijn nergens op het terrein uitgesloten.

Voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek kon niet uitgesloten worden er nog een archeologisch bodemarchief aanwezig was op het terrein en dat ter hoogte van het onderzoeksterrein de bodemingrepen de moederbodem, en daarmee ook dit potentieel aanwezige archeologisch bodemarchief zouden aansnijden. De diepte van de verstoringen was immers niet gekend en het westen van het terrein leek zelfs relatief onverstoord.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn er echter geen (waardevolle) archeologische vindplaatsen aangetroffen in het onderzoeksgebied, waardoor de geplande ruimtelijke ontwikkeling geen impact hierop heeft.

1.4 Bepaling van Maatregelen

Aangezien er geen (waardevolle) archeologische vindplaatsen zijn aangetroffen in het onderzoeksgebied, heeft de geplande ruimtelijke ontwikkeling geen impact hierop. Een vervolgonderzoek wordt dan ook niet als noodzakelijk geacht en er werd geen Programma van Maatregelen opgemaakt.

Ondanks het feit dat er geen vervolgonderzoek noodzakelijk is, blijft de meldingsplicht van archeologische vondsten gelden tijdens de uitvoer van de werken. De context zit vervat in artikel 5.1.4 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. De vinder is verplicht om de vondst binnen de drie dagen te melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed en beschermt de vondst en haar vindplaats tot tien dagen na het vinden.

BIBLIOGRAFIE

BAEYENS, L. (1975) *Verklarende tekst bij de bodemkaart van België. Kaartblad Overpelt 32E en Neerpelt 19E*, Brussel.

BEERTEN, K. (2006) *Toelichting bij de quartairgeologische kaart. Kaartblad 17 Mol.* Brussel.

CGP: Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 3.0.

DE BIE M., VAN GILS M. & DE WILDE D. (2014), A pain in the plough zone. On the value and decline of Final Palaeolithic and Mesolithic sites in the Campine region (Belgium), in: *The Archaeology of Erosion, the Erosion of Archaeology* (2014) (*Relicta Monografieën* 9), 37-54.

DE CLERCQ W., BASTIAENS W., DEFORCE K., DESENDER K., ERVYNCK A., GELORINI V., HANECA K., LANGOHR R. EN VAN PETEGEM A. (2001) Waarderend en preventief archeologisch onderzoek op de Axxes-locatie te Merelbeke (prov. Oost-Vlaanderen): een grafheuvel uit de Bronstijd en een nederzetting uit de Romeinse periode, *Archeologie in Vlaanderen* VIII, 123 – 164.

DE LANGHE H., DRIESEN P & HIMPE T. (2018) Archeologienota Lommel, Vaartstraat. Ontwikkeling van een verkaveling. *ARON Rapport* 664, Tongeren

HANECA, K., DEBRUYNE S., VANHOUTTE S. EN ERVYNCK A. (2016) Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie. (Onderzoeksrapport 48, OE), Brussel.

DEEBEN J. & RENSINK E. (2005), Het Laat-Paleolithicum in Zuid-Nederland, In: Deeben et al. (eds.), *De Steentijd van Nederland, Archeologie* 11/12, 171-199.

VAN RANST E. EN SYS C. (2000) *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*, Gent.

VERHOEVEN M., ELLENKAMP G.R. & KEIJERS D.M.G. (2010) Een archeologische verwachtings –en beleidsadvieskaart voor de gemeente Echt-Susteren. Deelrapport II: Landschap en archeologie, *RAAP-rapport* 1951, 87 en 101.

Websites:

cartoweb.be

dov.vlaanderen.be

klip.agiv.be

<http://cai.onroerenderfgoed.be>

<http://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1024695¶m=inhoud&ref=search>

<http://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1023317¶m=inhoud&ref=search>

<https://geo.onroerenderfgoed.be/>

<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/thesaurus>

https://www.onroerendergoed.be/assets/files/content/images/Code_van_Goede_Praktijk.pdf

https://www.onroerendergoed.be/assets/files/projects/downloads/Begrippenlijst_feb2013.pdf

https://www.onroerendergoed.be/assets/files/news/downloads/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf

www.cartesius.be

www.geopunt.be

www.ngi.be

www.onroerendergoed.be/assets/files/content/downloads/140915_LV_RWO_Brochure_regelgeving.pdf

